

QUÆSTIO MEDICA,
CARDINALITIIS DISPUTATIONIBUS
manè discutienda in Scholis Medicorum, die Jovis vigesima
octava Februarii 1704.

M. JOSEPHO PITTON TOURNEFORT,
Doctore Medico, Regiæ Scientiarum Academiæ
socio, & in Horto Regio Botanices Professore,
Præside.

An Conchyliæ marina salubria?

I.

*Nec perit in tanto quicquam (mihi credite) mundo
Sed variat faciemque novat, nascique vocatur
Incipere esse aliud quàm quod fuit ante, morique
Desinere illud idem.*

*Pythagoras apud
Ovid. Metam.
lib. 15.*

EA scilicet omnium corporum est *καταστάσις* ut propriis quibusdam affectionibus seu modis contineantur. Ut præsentis modi prioribus succedere, ita & novis cedant necessum est. Res quæ vocantur substantiæ perpetuè durant: Corporea afficiuntur sed deteriores tandem nobis afferunt modos. His succedit omnium deterrimus Mors. Qui hominis naturam constituunt modi brevi perirent, nisi corpus alimentis continuò renovaretur, ^c nec quod sumimus sumisve cras erimus, etiam si iidem. Felices qui sibi maturare nesciunt mortem! Insida illa ex potulentorum & ciculentorum conquisitissimorum ingestione suavis adeò molliter in sensus illabitur, ut cum necessitate confundatur. Sapienter studuit natura fibris & glandulis ventriculo bene muniendo: Totius quippe corporis est culina, officina & quasi promus condus. Tria *χρῆσται* in eo perficiunt. Liqueor gastricus, calor, contractio fibrarum cum ventriculi tam diaphragmatis & musculorum abdominis. Liqueor gastricus ex glandulis ventriculi secretus congenerique salivæ conjunctus, egregia pollet incendi vi. Cibos in ore comminutos mollit, diluit & solvit in liquorem. Solutionem non parum adjuvat ceu balneum (ut aiunt) vaporis, ventriculi vicinarumque partium calor. Vix credas quantum conferat ad assumptorum concoctionem fibrarum ventriculi, diaphragmatis & musculorum abdominis mollis attritatio, quæ è glandulis ventriculi liquor undecumque instillatur in omnes ciborum partes. Hos sub-

*Nec species sua
cuique manet, re-
runque novatrix
ex aliis alias re-
parat natura figu-
ras. ibid.
a Hesiod. Opera
& Dies. vers. 416.
b Horat. Od. 3.
lib. 2.
c Ovid. ibid.*

gunt & veluti pīnſunt diaphragma ad planum ſuum ſitum deſcendens & muſculi abdominis oppoſito motu ſe contrahentes. Qui vitæ ſuæ conſulunt utantur alimentis non ſolum *υγιεινῶς, ἐπιτηδεύοντες αἰὶνὰ τοῦτομαχίης καὶ ὑποκλίσεως*. Sanitas divinum illud condimentum ſine quo vita planè acerba eſt, ventriculo maximè ſuam debet integritatem *ἡ κοιλίη τοῦ σπυμνὸς πάντα πηρὶ ἐστὶ πηλὴ ἰούδα.*

Hipp. lib. 4.
de morb.

I I.

a M. J. Bowdin,
Sereniff. Dolphini
Archibater in Erud.
diſſ. Theſi. an
Oſtreum crudum
eſſet ſaluberrima?

SUMMA tuendæ ſanitat̃s ratio in alimentis eligendis & aſſumendis verſatur. ^a Ad id omne punctum feret, qui beatus ſciat familiare alimentum alienumque internoſcere. Corpus pūctum alimenta vel inſiciunt. Juvant vel nocent. Eorum qualitates ut & cæterorum mixtorum non tantum à principiorum ex quibus conſtant naturā, ſed ab eorum mixture pendent. Mixtorum vis eſt præpago quædam ac veluti ſoboles mixture. Huius infinite præpogmodum varietates. Cum primordia rerum nos lateant, Principia mixtorum Medicis non dicenda ſunt ea in quæ ultimò reſolvuntur, ſed quæ mixtorum naturis explicandis inſerviunt. Ne movearis curioſā Chymicorum diligentia qua omnia in unum vertere poſſe gloriantur. Quid quæſo unius rei ope poteſt explicari? Chymia tameſi regina ſit artium, nimiam plerumque vim corporibus inſert, ut genuinas eorum moleculas nobis aperire poſſit. Non ſolum aquam, terram, oleum & ſal pro principiis habeas, ſed eorum etiam varias ſpecies: Olei v. g. tres vulgò occurrunt differentie: deſagregatione conveniunt, viribus diſcrepant. Odorum emanat è Moſcho, Ambarā, Zibethā, Thure, Balſamo, Terebinthina, plantiſque aromaticis: Inodorum plurimum Plantarum ſeminibus inest: Fortidò ſcatent Bitumen, Sulphur, Petrolæum, cæterave id genus. Multas ſalis ſpecies in aqua ſolubiles, ad calorem concreſcentes virium plane contrariarum ubivis diſſeminavit *Παρρηζεύγας*: Marinum ſcilicet, Ammoniacum, Nitrum, Vitriolum, Alumen, Sal urinoſum & Sal alkali fixum, ſali Tartari non abſimile. Urinoſum exhalat ex terræ tuderumque lixivio, animaliumque lotiò, addita calce. Alkali fixum non ſolum in aquis Vicienſibus altitque, ſed per Orientales plagas addò latè ſpargitur, ut ad ſaponem conſiciendum adhibeatur. Ne te morer, audi quo rem deducam. Si quis petat v. g. qua vi nonnullæ plantæ febrem propellant, meatus aperiant, urinas ciant, ſudores moveant. Nonne ſatiùs eſt eas proprietates referre ad ſal Ammoniacum, vel aliqd notum cum ſulphure conjunctum & aquā diſſutum quàm ad merum acidum vel alkali? Ex iis plantis liquores acidos, urinoſos oleaceos varii generis extrahi conſtat. Quid autem ſal Ammoniacum niſi concretum quoddam ex acido & urinoſo? febrifugum, aperiens, diæticum, diaphoreticum, præcipuè ſi cum oleoſis miſceatur. Quæritur qua ratione plantæ quædam aſtringant? Nonne credibile eſt eas Alumine abundare, cum analyſi chymicā plurimùm liquoris acidi & terræ ex illis eliciatur? Quid Alumen quæſo niſi terra acidò imbuta? Hæc philoſophandi ratio Medicos decet quos ſenſuales artifices dicere. Subtiliorem aucupentur alii. Enimverò quid ipſa tellus mixtorum parens, plantis miniſtrare poteſt in pabulum præter ſeipſam, cum aquam oleicam ac ſalis ſpecies? Animalia frondibus ac gramine paſta, cui ſuum ſal volatile ſulphurque debent, niſi plantis? A frugibus & animalibus quibus veſciunt homo, ſua ſuſcipit principia. Quid plura? Tellus in ſinu ſuo eadem viciffim & continuo recipit futuris corporibus largitura. Cæterum motus *Πανχρεῶν* naturæ instrumentum, ætherque tam capax omnis ſigura quàm nullius tenax, actionis potiùs quàm compoſitionis principia videtur.

I I I.

a Ariſt. Hiſt. 6.
de Gene. anim.

b Ariſt. ibid.
c Plin. lib. 11.
cap. 37.

d Ut volum
Scalig. in Hiſt.
anim. Ariſt. 6.
Rend. de Piſc.
lib. 18. cap. 1.

e Lib. 9. cap. 36.
f Ariſt. ibid.
αχ δὲ πᾶν τὸ δυνά-
μι. Κογχύλιον.

Οἱ ΣΤΡΕΑὶ δὲ τῶν ζῴων Teſta & ὀστρεοὶ Græci, Latini Teſtacea appellantur animalia, quæ durò ſiliceòque ac fragilitẽ gemine, teſtæ inſtar muniuntur. Cornu ad ignem molliuit, teſta in calcem abit. Hinc teſtudo à teſtaceorum genere excludenda. Ab Oſtracodermis *Μαλακοδερμα* ſeu c ruſtati pices, Locuſtæ, Aſtaci, Cancri, cæterive non ſolum ^a cruſtæ teneritate ſed caudā, citris & brachiis quæ Græci *πλάξις* vocant, diſtinguuntur. Cancellus utriuſque naturæ particeps. Conchyliorum voce nunc pro concha propriā, nunc pro univerſo Teſtaceorum genere uſus eſt ^e Plinius totius antiquioris doctrinæ compendium. Hanc ultimam acceptionem à ^f Græcis deſumptam lubenter ſequimur. Conchyliã ratione teſtæ, vel animalium in ea degentium univalvia, bivalvia, turbinata, tubulata, *καρχηδόνια, αχινοειδῆ* dicenda ſunt. Mirum tot millia Conchyliorum ad pauca genera, notis quibuſdam propriis commodè revocari poſſe. Hæc ſunt Lepas: Balanus: Eruca: Dentale: Murex: Buccinum: Buccino-murex: Purpura: Buccino-purpura: Peribolus: Turbo: Verticillum: Cochlea: Helix: Nerita: Auris marina: Lais: Medea: Nautilius: Con-

cha : Conchula : Ostreum : Mitulus : Pinna : Pholas : Pecten : Pectunculus : Tellina : Chame : Solen : Echinus. Non eadem omnibus dignitas. Quò majora sunt eò minùs edulia. Nulla in salubria ; Nonnulla cathartica ; Quaedam insuavia ; Plura dulcissima & saluberrima. Univalvibus & turbinatis inest densissimum pectorale cujus ore incedunt, fibris omnifariam se contrahentibus. Anteriùs progrediuntur, anteriori margine firmiùs hærente saxo, posterioribus ad anteriora adductis fibrarum contractione. Margine verò posteriori faxis affixo, fibrarum relaxatione anteriora porriguntur. Bivalvium valvæ Spondylò seu muscùlo fibris rectis compositò arte præcluduntur. Ostreorum crudorum Spondyliùm tam ori gratus & mollis quàm coctorum insuavis & durus. Omnium Testaceorum interanea mollia & plerumque suavissima. § *Palma mensarum diu jam tribuitur Ostreis.* ^b *Sed non omne mare est generosa fertile testæ.* Laudant ⁱ Medula, Rupellana, Cancellia, Diapensia Galli : Liburnica, ^k Tarentina & Lucrina Itali : Dordrechtiana Batavi ^m Rutupina & ⁿ Colcestientia Angli : Lesbica Chii : Cyzicena Constantinopolitani : ^o *Circiensibus neque dulciora, neque teneriora esse nulla compertum est.* ^p *Omnibus testaceis inquit Calenus ejusmodi est commune, ut falsum in carne succum contineant, qui alvum subducit. Ostrea quidem valentius subducit, corpus verò imbecillius nutritur : duriora verò difficiùs quidem coquantur sed magis nutriunt.* Si succus falsus nec alvi solutio conveniant, dicæ ab eodem ^q magistro, bis terve in optima aqua elixanda testacea. Ostrea cruda vorare non solum insuavis sed salubrior. Ipsa per se jucundissima sunt. ^r *Glacie aliterata, præsertim annotina, deorum cibis, tamque non ignotus, qui etiam ea cruda mandebant & in sartagine frigeabant. Quocumque modo fumantur testacea ^s stomacho amice reficiunt, fastidii medentur, ^t alvum leniter molliunt, convalescentibus non minùs quàm sanis convenientissimus cibus.*

q. *Galen. ibid.* 1. *Addiditque luxuria frigus obrutus nive, summe montium & maris ima miscens. Plin. ibid.* 1. *Gal. ibid.* & *Macrobi. Saturn. lib. 3.* 1. *Plin. ibid.* 1. *Si atra morabitur alvus Mitulus & miles pellunt obstantia concha. Horat. lib. 2.* *Gal. 4.*

IV.

I M M E N S A S maris opes quis non miretur ! Abundat Cetaceis Balæna, Phocæ, Delphinis, Phytetere, Pristis, Xiphii, aliisque belluis admirandæ magnitudinis. Quadrupedibus non carv, neque volatilibus piscibus. Plures ~~Antes~~. Tantâ copîâ & densitate nascuntur in eo Lithophyta, Madreporæ, Coralla ut sylvarum imagines referant. Luxuriant Fuci, Pori, Alecyonia, Algæ species ætherez plantæ ut terrestribus longè diversæ. Non tantum aqua dominatur in îalo, sale & sulphure confertum est. Aquæ marinæ suum non deest acidum. Oleum tartari perturbat, dealbat, ita densat ut coagulum doctum petat. Neutiquam id efficit solutio salis marini. Sulphure scatet lentus ille humor seu mucus quid totus maris fundus sternerit. Hunc adeo lubricum facit, ut recedente æstu inivus sit. Quid autem mucus ille marinus nisi oleum piscium continuo putrefcentium cum aqua salâ assidue jactatum ? Eo nutriuntur plantæ marinæ extrinsecos earum meatus pervadente. Piscibus Fucis & Algæ aluntur pisces. Testacea quæ faxis hærent nec loco moventur eodem modo tanquam pulga sustentari probabile est. ^a Americanis illis Ostreis, Mitulis & Balanis, ramis arborum ad litora innalescentibus quid alimenti, quæso, suppediitari potest ab æstuantibus fluctibus nisi sulphurea lila pinguedo ? Ab Ostreis abstineas nisi annotinis, mensibus æstivis.

Comperitum in Ostreis humorem iis fetidum lacis modo effluere. Lac illud fere potius vitale virus grave ovisque forte fœtum obvio cuique corpori adhærescit in fundo maris. Glutinis fortasse nec ova dissilpuntur & fucci alibilibi excluduntur munia præstat. ^c Apud Byzantinos tanquam verum Ostrearum semen spargi ante nos Petrus Gillius ab indigenis accepit. Ex eo, ut videtur Rondeletio, nascuntur Ostrea non secus ac Fungi ex fungorum decocto. ^d Apud Rhodum insulam in vasis fœdilibus quæ nauta in mare piojicerant, germinarum Experimentum male successit Chiis, quia Ostrea de Læso intemptive translata fuerunt. Mire pullulant apud nos : Cum primum excluduntur vix conspicua, paucis interjectis diebus apta ut vorentur. Vis delicatiora fieri, mitte in vivaria ut pinguefiant. ^e Gaudent & peregrinatione, transferri in ignotas aëras. Ceteri ^f pisces attritu ventrum coeunt, tanta celeritate, ut visum fallant. An Ostrearum ova in mediis aquis à femine maris facundantur ? Copulari ceteri nequeunt ut turbinata & univalvia. An neque femine neque mares Coralli & Madreporæ ritu propagantur ? ^g Apud Sinenses, si fides historicis & confutis Ostreis attigat, guttatim per campos palustres fatis ostrea sinavia prodeunt. Dubium ergo an ullius sint dæcus ? Nec immerito videtur ^h Aristoteles Ostrea plantas aquatiles appellasse. ⁱ ~~Antes~~

pelagicis dulciora sunt, suaviora, succulentiora. Circa ostia Sequanae quae populosa alluit, urbes, valde pinguescunt. ¹ *Gardent dulcibus aquis & ubi plurimi influunt amnes.* Non mireris quod ventriculorum roborem & appetentiam excitent. ² *Ofstreoꝝ aqnam ventriculi fermento persimile demonstrat experientia & isdem esse salubis refertur, quibus alimenterum dissolutio perficitur.* Eorum profecto succus perinde ac Mitulorum, Tellinarum, Peñtium aliorumque id genus Heliotropii colorem vividorem reddit ac sublimati mercurii solutionem ex limpidâ candidiorē, coagulâ deorūm tendente. Id ipsum praestat liquor gastricus ex ventriculi glandulis bene lotis ac teris stillans. Uterque succus syrupo violaceo subviridem colorem affert. Ergo utriusque sal quoddam inest volatile, moderatè urinosum, blandò sulphure non destitutum.

NON omnes eadem capimur efē. Salivā aliquibus radices & olera, aliis fastidium movent. Nonnullis fructuum varietas & lactitina in deliciis sunt. Ab his abhorrent laphotragi. Non minus innoxie vorant crudas carnes Anthrophophagi quam semiustas Hispani, semicrudas Angli, mediocriter coctas Galli. Lapones, Norvegi, Batavi pifeibus erudis & ad solem exficatis delectantur: iisdem butyro, fale, pipere, oleo, garō conditis *Kurenses* nostrates. Ex quo genus hominum caput expoliri, caput & voluptatis artes invenire. Voluptas crapulæ foris sapius relinquit causas penitenti quā recordandi. Homines olim longæviores quos modicus & solā naturæ opē elaboratus fovebat cibus. Perpetuo nunc in occasum decursu ruimus, immani tyranno gulæ servientes. Carnibus cum modo ac delectu fumpsis nihil præstantius, sine modo deterius nihil. Rara in earum usu frugalitas. Nulli paucitate, multi exuperantiā obruuntur. Valentius nuriunt quā cætera alimenta, sed excrementorum faciunt ingentem proventum, appetitum dejiciunt, plus sagnant quā corporis habitum conservent, diuturniorem faciunt somnum, mentis aliem hebetant. Ne credas similia similibus nutrienda. Anne Boves, Lepores, Cuniculi, Oves carnibus pascuntur. Imò Gallinæ, Perdices, Phasiani, Attagenes, Urogalli etsi quā sint delicatiora cibaria, herbis earumque seminibus, insectis & stercore vescuntur. Totus homo sulphur & sal urinum flammam faciliē conceipit, si addatur igniculus. Concedas potiùs quæ temperando, salium volatiliū impetum cohibeant, sulphurum exarscenscentiam inhibeat, humorum ætum moderentur. His succedit fludiorum lentor, qui tantum naturæ facessit negotium. Pauca illa refareat quæ elabuntur, pluribus opprimitur. Salus hominis est appetitiam vigere, languere si nū alimentis conventiculis excitetur. Caveas igitur ut carniū præstantia, à viocorum fervore, à pifeibus butyro vel oleo iunarantibus, Cibi condimentum sit fames, non embammata, non inctētus, non cupidie, non blanda venena. Alias luridā bile suffulsi vel impurā colluvie serosā tumidus ad cymbam juvenis progredire. Si jucundas atque salutaris cepulas queras, non rarō Conchyliā cruda potiùs quā cocta cæteris alimentis immisceas. *Endeavor* hæc menā omnibus fermē convenit, maximè afortis, qui ventris mancipia ad prandium crudiores veniunt variaeque obsoniorum saburrā se ingurgitant. Multiplex hujus alimenti dos est, quod fuvait nutritia, ventriculū fermentum à cæteris alimentis viciatum instaurat, coctionem promoveat, aliotum provoecet, alvumque leniter molliat.

Ergo Conchyliæ marina salubria.

Proponebat Parifiis JOANNES-BAPTISTA FERME LHUIS,
Vernonæus, Baccalaureus Medicus. A. R. S. H. 1704.

Apud Viduam Francisci Muguet, Regis & Facultatis Medicinæ Typographi.